

N:o 80.

Ank. till Riksd. kansli den 9 maj 1902, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del af Vadstena kronoäng i Östergötlands län.

(I. A.)

Kongl. Maj:t har under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för den 25 nästlidne april uti en till Riksdagen samma dag aflåten, till statsutskottets förberedande behandling hänvisad proposition (n:o 85) föreslagit Riksdagen att medgifva

dels att ett å en af kommissionslandtmäta en G. W. Müntzing år 1902 upprättad karta angifvet område med enrytvidd af 29,11 ar finge från Vadstena kronoäng i S:t Pers socken och Dals härad af Östergötlands län för alltid afsöndras och till Vadstena andelsmejeriförening utan personlig ansvarighet försäljas mot köpeskillning, som på föreningens bekostnad bestämdes i den ordning, kongl. förordningen den 14 april 1866, angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, föreskrefve, samt under vilkor i öfrigt, att köpeskillingen till Östergötlands läns ränteri inlevererades, innan området toges i besittning af köparen, att området finge tillträdas vid utgången af nu löpande arrendeperiod den 14 mars 1913, eller dessförinnan, derest öfverenskommelse derom mellan köparen och vederbörande arrendator träffades, samt att köparen skulle vara skyldig att, om så från kronans sida påfordrades, uppsätta och för framtiden underhålla stängsel i områdets gräns mot kronans mark;

dels ock att köpeskillingen för ifrågavarande område finge, på samma sätt som köpeskillingarna för försälda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark.

Af förberörda statsrådsprotokoll inhemtas, hurusom i en till Kongl. Maj:t stäld, af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands län med skrifvelse den 3 nästlidne april öfverlemnad skrift styrelsen för Vadstena andelsmejeriförening utan personlig ansvarighet anhållit att, som för föreningen, hvilken bildats af åtskilliga landtbrukare i trakten af Vadstena stad i ändamål att bereda föreningens medlemmar högsta möjliga inkomst af deras landtbruk och ladugårdar, vore af största vigt att för verkligandet af detta ändamål kunna uppföra sin blifvande mejeribyggnad så nära Vadstena jernvägsstation som möjligt, samt staten, såsom egare af kronodomänerna Vadstena kronoäng och Starby kungsladugård samt af Vadstena hospital och asyl för sinnessjuka, innehade all jord omkring nämnda jernvägsstation, och då det följaktligen vore omöjligt att från enskild person förvärfva lämplig plats för sådan byggnad, föreningen måtte för den köpesumma, Kongl. Maj:t kunde finna skäligt bestämma, få inköpa ett å en ansökningen bilagd, af kommissionslandtmätaren G. W. Müntzing år 1902 upprättad karta angifvet, intill Vadstena jernvägsstation gränsande område af Vadstena kronoäng i S:t Pers socken och Dals härad, hvilket område enligt kartan åtecknad beskrifning omfattade en areal af 29,11 ar.

Vid undersökningen funnes fogadt ett skriftligt förklarande af kronoängens arrendator C. H. Starckenberg att, sedan föreningsstyrelsen tillförsäkrat honom en årlig afgäld under hans återstående arrendetid för ifrågavarande område, han för sin del tilläte, att området under full eganderätt, afsöndrades från kronoängen.

Af handlingarna i ärendet inhemtades vidare:

att domänintendenten i länet meddelat, att området utgjordes af åker, som utan men för kronoängen kunde derifrån afskiljas, att området till följd af sitt nära läge intill jernvägsstationen kunde betinga ett relativt högt saluvärde, samt att, då det tillämnade andelsmejeriet blefve till stort gagn ej blott för närmaste ortens jordbrukare utan äfven för alla dem, som hade sina egendomar belägna i närheten af jernvägen till Vadstena, domänintendenten förordnade bifall till ansökningen;

att kronofogden i orten uttalat, att hvarken med afseende å den föreslagna afsöndringens belägenhet i förhållande till Vadstena slott eller ur annan allmän synpunkt något syntes vara att erinra mot ansökningen;

samt att Kongl. Maj:ts befallningshafvande på grund af de i ansökningen anförda skäl och då, enligt hvad kronofogdens yttrande gäfve vid handen, ur allmän synpunkt icke funnes något att erinra mot an-

sökningen, tillstyrkt bifall till densamma under förutsättning att tillräcklig ersättning erhöles för det synnerligen välbelägna område, hvarom fråga vore, och under vilkor, att köpeskillingen bestämdes på sökandens bekostnad i den ordning, som i kongl. förordningen den 14 april 1866 vore föreskrifven i fråga om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, att köpeskillingen skulle till landtränteriet i länet inbetalas, innan området finge af sökanden tagas i besittning, att området finge af sökanden tillträdas vid utgången af nu löpande arrendeperiod för kronoängen eller dessförinnan å tid, hvarom sökanden kunde öfverenskomma med arrendatorn af lägenheten, att, derest sådan öfverenskommelse träffades, sökanden skulle utan något som helst bidrag från kronan till arrendatorn årligen erlägga den godtgörelse, som borde tillkomma honom för mistningen af jordområdet, samt att sökanden skulle vara skyldig att, om så påfordrades, uppsätta och för all framtid underhålla stängsel i områdets gräns mot kronans mark.

Till följd af remiss hade domänstyrelsen den 11 nästlidne april afgifvit utlåtande i detta ärende och dervid dels meddelat, att Vadstena kronoäng i förening med den förut af förvaltaren vid Vadstena kronomagasin begagnade boställslägenhet genom domänstyrelsens kontrakt den 27 november 1891 upplåtits på arrende till C. H. Starckenberg under tjugu års tid från den 14 mars 1893 mot en årlig afgift af 475 kronor samt att kronoängen omfattade en areal af 8,398 hektar, dels ock, med afseende å det för orten nyttiga ändamål, som genom den ifrågasatta upplåtelsen skulle främjas, och då den mark, ansökningen afsåge, syntes utan olägenhet för kronoängens brukning kunna derifrån skiljas, tillstyrkt, att samma mark måtte från kronoängen afsöndras och till sökanden försäljas på de af Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslagna vilkor med det tillägg, att löseskillingen för området finge på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomer användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark; hvarjemte domänstyrelsen erinrat att, derest tillstånd till försäljningen erhöles, styrelsen borde bemyndigas att utfärda köpebref å det område, som försåldes.

Med afseende å hvad i ärendet sålunda förekommit och då, med hänsyn dertill att försäljningen vore afsedd att ega rum under löpande arrendeperiod, Riksdagens medgifvande till densamma borde inhemtas, hemställde departementschefen, att Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta förevarande proposition.

Efter tagen kännedom om de till ärendet hörande kartor och handlingar får utskottet hemställa,

att hvad Kongl. Maj:t uti förevarande hänsende föreslagit må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 9 maj 1902.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.